

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ISSN: 1300-3003

Sayı: 39

Samsun – 2015

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ
ISSN: 1300-3003
2015 Sayı: 39

ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY
REVIEW OF THE FACULTY OF DIVINITY
ISSN: 1300-3003
2015 Number: 39

Ondokuz Mayıs Üniversitesi adına sahibi /
Owner on behalf of Ondokuz Mayıs University
Prof. Dr. Hüseyin AKAN
Rektör / Rector

Yazı İşleri Müdürü / Editor in Chief
Prof. Dr. Yaşar KURT
Dekan / Dean

Editör / Editor
Doç. Dr. Cengiz BATUK

Editör Yrd. / Editorial Assistant
Yrd. Doç. Dr. Hasan ATSIZ

Sekreteryası
Arş. Gör. Asım DURAN
Arş. Gör. Halil İbrahim DOĞRAMACI
Arş. Gör. Tuğba BİLGİN

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Burhanettin TATAR
Prof. Dr. Mahmut AYDIN
Prof. Dr. Osman GÜNER
Doç. Dr. Ali BOLAT
Doç. Dr. Ahmet ÇAKIR
Doç. Dr. Cengiz BATUK
Doç. Dr. Recep GÜN
Yrd. Doç. Dr. Hasan ATSIZ
Yrd. Doç. Dr. Salih KESGİN
Yrd. Doç. Dr. Rıza KORKMAZGÖZ

Baskı Yeri ve Tarihi / Publication Place and Date
Samsun, Mart 2016

Baskı / Printing
Erol Ofset Ltd. Şti. (SN 18593)
Pazar Mah. Necati Efendi Sok. No:43/A İlkadım/Samsun
Tel: (362) 431 98 96

Bu dergi uluslararası veri indeksi, TÜBİTAK-ULAKBİM

Sosyal ve Beşeri Bilimler Veri Tabanı ve ASOS Index tarafından taranmaktadır.

Yayın Danışma Kurulu / Advisory Board

Prof. Dr. Abdullah AYDINLI; Prof. Dr. Abdullah ÖZBEK; Prof. Dr. Abdullah ÖZTÜRK; Prof. Dr. Abdurrahman ÇETİN;
Prof. Dr. Abdurrahman HAÇKALI; Doç. Dr. Abdurrahman ÖZDEMİR; Prof. Dr. Abdülkâki GÜNEŞ; Prof. Dr. Abdulkadir DÜNDAR;
Y. Doç. Dr. Abdullah ALPEREN; Doç. Dr. Adem KÖRÜKÇÜ; Doç. Dr. Ahmet ALBAYRAK; Prof. Dr. Ahmet Ali BAYHAN; Prof. Dr. Ahmet BULUT; Prof.
Dr. Ahmet ÇAYCI; Prof. Dr. Ahmet COŞKUN; Prof. Dr. Ahmet KOÇ; Prof. Dr. Ahmet ÖNKAL; Prof. Dr. Ahmet Saim ARITAN;
Prof. Dr. Ali AKDOĞAN; Prof. Dr. Ali İhsan YİTİK; Prof. Dr. Ali BULUT; Prof. Dr. Ali Rıza GÜL; Doç. Dr. Ali Osman KURT;
Prof. Dr. Ali SARIKOYUNLU; Prof. Dr. Ali TOKSARI; Prof. Dr. Ali YILMAZ; Prof. Dr. Ali Rıza AYDIN; Doç. Dr. Ayşe Zişan FURAT;
Prof. Dr. Bahattin KÖK; Prof. Dr. Bahattin YAMAN; Prof. Dr. Bilal SAKLAN; Prof. Dr. Cafer Sadık YARAN; Prof. Dr. Cahit BALTACI;
Prof. Dr. Cemal TOSUN; Prof. Dr. Cengiz GÜNDOĞDU; Prof. Dr. Dilaver GÜRER; Prof. Dr. Enbiya YILDIRIM; Doç. Dr. Erdoğan BAŞ;
Prof. Dr. Ejder OKUMUŞ; Prof. Dr. Faruk KARACA; Y. Doç. Dr. Ferdi KOÇ; Prof. Dr. Ferhat KOCA; Prof. Dr. F. Kerim KAZANÇ;
Prof. Dr. Gerald R. HAWTING; Prof. Dr. H. Yunus APAYDIN; Prof. Dr. Hakkı ÖNKAL; Prof. Dr. Haç Ahmet ÖZDEMİR; Doç. Dr. Halil APAYDIN; Prof.
Dr. H. İbrahim BULUT; Prof. Dr. H. İbrahim ŞİMŞEK; Prof. Dr. Harun YILDIZ; Prof. Dr. Hasan AYIK; Prof. Dr. Hasan ONAT;
Prof. Dr. Hasan ŞAHİN; Y. Doç. Dr. Hüseyin AKPINAR; Prof. Dr. Hüseyin ALGÜN; Prof. Dr. Hüseyin AYDIN; Prof. Dr. Hüseyin ELMALI;
Prof. Dr. Hüseyin KARAMAN; Prof. Dr. Hüseyin TURAL; Doç. Dr. Hüseyin AKPINAR; Prof. Dr. Hüseyin YILMAZ; Prof. Dr. İbrahim ÇALIŞKAN; Prof.
Dr. İbrahim DÜZEN; Doç. Dr. Kadir GÜRLER; Prof. Dr. Kaşif Hamdi OKUR; Prof. Dr. I. Hilmi KARSLI; Doç. Dr. İbrahim İŞTAN;
Prof. Dr. İsmail YAKIT; Prof. Dr. İsmail YİĞİT; Prof. Dr. İsmet ERSÖZ; Doç. Dr. İhsan ARSLAN; Doç. Dr. Kadir GÜRLER;
Prof. Dr. Kadir ALBAYRAK; Doç. Dr. Kemal ATAMAN; Doç. Dr. Kemal ÜÇÜNCÜ; Prof. Dr. Kemal YILDIZ; Doç. Dr. Keman AYAR;
Prof. Dr. Latif TOKAT; Prof. Dr. Lütfullah CEBECİ; Prof. Dr. M. Akif KILAVUZ; Prof. Dr. M. Ali KAPAR;
Prof. Dr. M. Doğan KARAOĞLU; Prof. Dr. M. Faruk BAYRAKTAR; Prof. Dr. M. Zeki İŞCAN; Prof. Dr. M. Münir ATALAR;
Yrd. Doç. Dr. M. Kâmil YAŞAROĞLU; Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ; Prof. Dr. Mehmet ATALAY; Prof. Dr. Mehmet AYDIN;
Prof. Dr. Mehmet DEMİRCİ; Prof. Dr. Mehmet ERKAL; Prof. Dr. Mehmet OKUYAN; Y. Doç. Dr. Mehmet TIRAŞCI; Prof. Dr. Mehmet ŞEKER;
Prof. Dr. Mehmet EVKURAN; Prof. Dr. Mehmet Akif KILAVUZ; Prof. Dr. Mehmet Zeki İŞCAN; Prof. Dr. Mesut OKUMUŞ;
Prof. Dr. Metin YURDAGÜR; Prof. Dr. Mevlüt GÜNGÖR; Prof. Dr. Michel REEBER; Prof. Dr. Muhammed ÇELİK; Prof. Dr. M. Haneî PALABIYIK; Prof.
Dr. Muhittin BAĞÇECİ; Prof. Dr. Muhittin SERİN; Prof. Dr. Musa K. YILMAZ; Prof. Dr. Musa YILDIZ; Prof. Dr. Mustafa ALICI;
Prof. Dr. Mustafa BAKTIR; Prof. Dr. Mustafa BIYIK; Prof. Dr. Mustafa KARA; Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK; Prof. Dr. Mustafa TAVUKÇUOĞLU;
Prof. Dr. Münir KOÇTAŞ; Prof. Dr. Naci OKCU; Prof. Dr. Nebi GÜMÜŞ; Prof. Dr. Necmeddin GÖKKIR; Prof. Dr. Nesimi YAZICI;
Prof. Dr. Nevzat AŞIKOĞLU; Prof. Dr. Nihat BOYTAŞ; Prof. Dr. Nihat DALGİN; Prof. Dr. Nurullah ALTAŞ; Prof. Dr. Niyazi USTA;
Prof. Dr. Nusret ÇAM; Prof. Dr. Remzi KAYA; Doç. Dr. Osman ŞAHİN; Prof. Dr. Osman ÇETİN; Prof. Dr. Osman TÜREER;
Doç. Dr. Ömer Faruk YAVUZ; Prof. Dr. Ramazan ALTINTAŞ; Prof. Dr. Ramazan AYVALI; Prof. Dr. Reşit ÖZBALIKÇI; Prof. Dr. Rıza SAVAŞ;
Prof. Dr. Ruhattin YAZOĞLU; Prof. Dr. Sabri HİZMETLİ; Prof. Dr. Sadık KILIÇ; Prof. Dr. Salih Sabri YAVUZ; Prof. Dr. S. Leyla GÜRKAN;
Prof. Dr. Samim AKGÖNÜL; Prof. Dr. Selahattin PARLADIR; Prof. Dr. Selahattin POLAT; Doç. Dr. Selim EREN; Prof. Dr. Soner GÜNDÜZÖZ;
Doç. Dr. Süleyman AKYÜREK; Prof. Dr. Süleyman GEZER; Prof. Dr. Süleyman TOPRAK; Prof. Dr. Süleyman TÜLÜCÜ;
Prof. Dr. Şerafettin GÖLCÜK; Doç. Dr. Şeref BOYRAZ; Prof. Dr. Şevket TOPAL; Prof. Dr. Şevket TÜYLÜOĞLU; Prof. Dr. Şevket YAVUZ;
Prof. Dr. Şinasi GÜNDÜZ; Prof. Dr. Şuayip ÖZDEMİR; Prof. Dr. Üzeyir OK; Prof. Dr. Vedî BİLGİN; Prof. Dr. Yavuz KÖKTAŞ;
Prof. Dr. Yavuz ÜNAL; Prof. Dr. Yaşar KURT; Prof. Dr. Yavuz FIRAT; Prof. Dr. Y. Vehbi YAVUZ; Prof. Dr. Yunus MACİT;
Prof. Dr. Yurdagül MEHMEĞOĞLU; Prof. Dr. Yusuf İŞİCİK; Prof. Dr. Yusuf KILIÇ; Prof. Dr. Şevki YAVUZ; Prof. Dr. Zafer ERGİNLI;
Prof. Dr. Zekeriyya GÜLER; Doç. Dr. Ziya ŞEN.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (OMÜİFD); yılda iki kez yayımlanan hakemli bilimsel süreli bir yaygın organıdır. Dergide yayımlanan yazıların her türlü içerik sorumluluğu yazarlara aittir. Yazılar; yayıncı kuruluşun izni olmadan kısmen veya tamamen bir başka yerde yayımlanamaz.

Yazışma Adresi / Corresponding Address

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Dergi) Kurupelit / SAMSUN
Tel: 0362 4576084 Fax: 0362 4576083
e-mail: omuifd@gmail.com **web:** http://dergipark.ulakbim.gov.tr/omuifd

İÇİNDEKİLER

Doç. Dr. Selahattin YILDIRIM	
المحدّثون العثمانيون في القرن الثامن عشر ومؤلفاتهم <i>Ottoman Muhaddiths in 18th Century and Their Works</i>	5-30
<hr/>	
Yrd. Doç. Dr. Rıza KORKMAZGÖZ	
Gazâlî'de Hüsün-Kubuh Meselesi <i>The Problem of al-Husn and al-Qubh in al-Ghazali</i>	31-60
<hr/>	
Yrd. Doç. Dr. Salih KESGİN	
Hadis Usul Tarihindeki Yeri Bağlamında Kâdî İyâz'ın (v.544/1149) el-İlma' İla Ma'rifeti Usuli'r-Rivaye ve Takyidi's-Sema' Adlı Eseri <i>Qādî 'Iyād's (d.544/1149) "al-Ilma' ila ma'rifeti usuli'r-riwaya wa taqyidi's-sama'"</i> <i>in the Context of the History of Hadith Methodology</i>	61-81
<hr/>	
Yrd. Doç. Dr. Hatice ŞAHİN AYNUR	
Hafız İlhan Tok Hocaefendi; Hayatı ve Kur'ân Eğitim Metodolojisi <i>Hafız Master Hodja İlhan Tok; His Life and His Methodology for The Holy Qur'an</i>	83-120
<hr/>	
Yrd. Doç. Dr. Recep ÖNAL	
İman ve Mahiyeti Konusunda Mu'tezile ile Ehl-i Sünnet Polemiği <i>The Argument Between Ahl al-Sunnah and Mu'tazila about Faith and Its Nature</i>	121-146
<hr/>	
Yrd. Doç. Dr. Ayhan AK	
Yetki Genişliği (Tevsî-i Mezûniyet) Prensibinin Mer'î Hukukla Mukayeseli Olarak İslam İdare Hukuku Ekseninde Analizi <i>The Analysis of Deconcentration Principle in Axis of Islamic Administrative Law</i> <i>in Comparison with Positive Law</i>	147-180
<hr/>	
Öğr. Gör. Dr. Münteha MAŞALI	
Makâsıd Konusu Bağlamında Fıkıh Usûlü – Ahlak Tedâhülü Üzerinden Bütünlükçü Bir Gelenek Okuması: Taha Abdurrahman Örneği <i>In the context of the Maqâsid al-Sarî'a</i> <i>the Interpretation of the Islamic Tradition by means of Holistic Approach</i> <i>through Law-Ethics Interpenetration: Sample of Tâhâ Abdurrahman</i>	181-219
<hr/>	

İÇİNDEKİLER

Arş. Gör. Rabia DOĞRU

Kara Vâiz ve Mevlîd'i
Qara Waiz and His Mawlid

221-250

Dr. Omar Ibrahim ALSHALLAL

التطورات الثقافية في العراق في العهد العثماني الاخير: 1869-1914
*The Study of Cultural Developments in Iraq for the Period of 1869-1914
in the Last Ottoman Era*

251-260

Kitap Tanıtım ve Değerlendirme

261-272

OMÜİFD
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ
YAYIN İLKELERİ

<ol style="list-style-type: none"> 1. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (OMÜİFD); yılda iki kez yayımlanan bilimsel hakemli bir yayın organıdır. 2. OMÜİFD her yıl Mart ve Eylül aylarında yayınlanır. 3. OMÜİFD'nin yayın dili Türkçe ve İngilizce'dir. Talep geldiği takdirde Arapça ve Fransızca makaleler de yayınlanabilir. 4. OMÜİFD'nde telif; çeviri; sadeleştirme; edisyon kritik ve kitap değerlendirmesi çalışmaları yayımlanır. 5. OMÜİFD'nde yayımlanmak üzere gönderilen telif makaleler; Yayın Kurulu tarafından incelendikten sonra konunun uzmanı en az iki hakeme gönderilir ve her iki hakemden de olumlu rapor gelmesi halinde yayımlanır. 6. Hakemlerden biri olumsuz görüş belirttiği takdirde makalenin yayımlanıp yayımlanmamasına Yayın Kurulu karar verir. 7. Hakemlerden biri veya her ikisi; "düzeltmelerden sonra yayımlanabilir" görüşü belirtirse; gerekli düzeltmelerin yapılması için makale yazara iade edilir.	<ol style="list-style-type: none"> 8. Düzeltme yapıldıktan sonra hakemlerin uyarılarının dikkate alınıp alınmadığı Yayın Kurulu tarafından değerlendirilir. 9. Çeviri ve sadeleştirme yazılarında gönderiye metinlerin orijinallerinin bir kopyası da taranarak (bilgisayar ortamına aktarılmak suretiyle) eklenmelidir. 10. Kitap değerlendirme yazılarının yayınına yayın kurulu karar verir. 11. Yayımlanmasına karar verilen yazılara; İngilizce başlık; 50-200 kelime arasında İngilizce ve Türkçe özet yazar tarafından eklenir. 12. OMÜİFD yayınlanan yazıların dil; üslup ve içerik açısından yasal ve hukuki sorumluluğu yazara aittir. 13. Aşağıda açıklanan yazım ilkelerine ve biçimlendirmeye uyulmadan dergiye ulaştırılan yazılar; hakeme gönderilmeden önce düzeltilmesi için yazara iade edilir.
--	--

OMÜİFD
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ
YAZIM İLKELERİ

<ol style="list-style-type: none"> 1. Yazılar; PC Microsoft Office Word (Word 97 veya daha ileri bir versiyonu) programında yazılmalı veya bu programa uyarılanarak gönderilmelidir. Metin sonuna bibliyografya eklenmelidir. Gönderilen her yazının ekleriyle birlikte toplamı 30 sayfayı (8.000 kelimeyi) aşmamalıdır. 2. Sayfa düzeni: A4 boyutunda olmalıdır. Kenar boşlukları soldan 3;5 cm; sağdan 3 cm; üstten 3;5 cm ve alttan 3 cm şeklinde ayarlanmalıdır. 3. Biçim: Metin kısmı Times New Roman yazı tipi; 12 puntoyla; başlıklar bold olarak; metnin tamamı 1;5 satır aralıkla; dipnotlar ise tek satır aralıkla ve 10 punto ile yazılmalıdır. 4. Dipnotlarda aşağıda belirtilen kaynak gösterme usullerine uyulması gerekir:<ol style="list-style-type: none"> 4.1. Kitap: Yazar adı soyadı; eser adı (<i>italik</i>); çeviri ise çevirenin adı (çev.); tahkikli ise (tahk.); sadeleştirme ise (sad.); edisyon ise (ed. veya haz.); yayınevi; baskı yeri ve tarihi (örnek; İstanbul 2004); cildi (örnek; c. IV); sayfası (s.); sayfadan sayfaya (ss.); Yazma eser ise; Yazar adı; eser adı (italik); Kütüphanesi; numarası (no.); varak numarası (örnek; vr. 10b). Hadis eserlerinde varsa hadis numarası belirtilmelidir.	<ol style="list-style-type: none"> 4.2. Makale; Yazar adı soyadı; makale adı (tırnak içinde); dergi veya eser adı (italik); çeviri ise çevirenin adı (çev.); yayınevi; baskı yeri ve tarihi; cildi (örnek; c. IV); süreli yayın ise (örnek; sayı: 3); sayfası (s.). 4.3. Basılmış sempozyum bildirileri ve ansiklopedi maddeleri; makalenin referans verilmiş düzeneyle aynı olmalıdır. 4.4. Dipnotlarda ikinci defa gösterilen aynı kaynaklar için; sadece yazarın soyadı veya meşhur adı; eserin kısa adı; cilt ve sayfa numarası yazılır. 4.5. Arapça eser isimlerinde; birinci kelimenin ve özel isimlerin baş harfleri büyük; diğerleri küçük harflerle yazılmalıdır. Farsça; İngilizce; vb. diğer yabancı dillerdeki ve Osmanlı Türkçesi ile yazılan eser adlarının her kelimesinin baş harfleri büyük olmalıdır. 4.6. Ayetler sure adı; sure no / ayet no sırasına göre verilmeli (örnek; el-Bakara; 2/10). 4.7. Dergimizde kullanılan bazı genel kısaltmalar: bakınız (bk.); karşılaştırınız (krş.); adı geçen eser (<i>age</i>); Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (<i>DİA</i>); MEB İslâm Ansiklopedisi (<i>İA</i>); Kütüphane (Ktp.); numara (no.); ölüm (ö.); tarihsiz (ts.); aleyhi's-selam (s.).
---	---